



Związek Rzemiosła Polskiego

ul. Miodowa 14, 00-246 Warszawa, tel. +48 22 50 44 200, fax. +48 22 50 44 220, www.zrp.pl, zrp@zrp.pl

Opinia dotycząca Dokumentu roboczego służb Komisji Europejskiej „Sprawozdanie krajowe – Polska 2017”; SWD(2017) 86 final

(sprawozdanie zawierające ocenę polskiej gospodarki w świetle rocznej analizy wzrostu gospodarczego opublikowanej przez KE 16.11.2016 r.)

1. System podatkowy – VAT, CIT

- Komisja Europejska słusznie zwróciła uwagę na problem ciężaru gatunkowego wprowadzanych reform (*„Niedawno wprowadzone reformy mogą zwiększyć koszty przestrzegania przepisów podatkowych” ... „Surowsze przepisy i liczne zmiany ustawodawstwa mogą mieć nieproporcjonalny duży wpływ na uczciwe przedsiębiorstwa, zwłaszcza małe”.*)

ZRP docenia wysiłki rządu mające na celu walkę z oszustwami podatkowymi. Jednak, mamy nadal wątpliwości, czy niektóre z wprowadzonych lub planowanych rozwiązań na rzecz poprawy przestrzegania przepisów VAT nie obrócą się przeciw rzetelnym podatnikom (nadmierne obowiązki biurowe nie dostosowane do realiów małych firm). Jako przykład może służyć wprowadzenie od 2017 r. roku obowiązku tworzenia i przesyłania do organów podatkowych przez MŚP, w tym od 2018 r. także przez firmy mikro raportów z ksiąg rachunkowych w formie jednolitych plików kontrolnych (JPK) oraz przesyłania deklaracji VAT tylko w formie elektronicznej czy planowane zmiany w warunkach technicznych kas fiskalnych dostosowujące je do emisji danych w formie elektronicznej. Uważamy, że w najbliższych latach system ten powinien objąć jedynie dużych podatników, a w dalszej kolejności należałoby ustalić na racjonalnym poziomie limit przychodów podatników, który obligowałby do wejścia w system JPK.

- **ZRP nie popiera zaleceń Komisji dotyczących ograniczenia stosowania przez Polskę obniżonych stawek VAT - zarówno z punktu widzenia interesu społecznego jak i mikroprzedsiębiorstw, które reprezentujemy.**

Podtrzymujemy dotychczas prezentowany przez nas pogląd, że ujednoczenie stawek VAT nie może być traktowane jako jeden ze sposobów zwiększenia efektywności poboru podatków. Uważamy, że w tej sprawie należy wziąć pod uwagę fakt, iż w Polsce podstawowa stawka VAT, w porównaniu do innych krajów UE, jest dość wysoka (23%). Zdecydowana większość (18 państw) UE stosuje niższą stawkę podstawową, korzystając równocześnie ze stawek preferencyjnych. Tylko w kilku krajach europejskich obowiązuje wyższa stawka podstawowa (Dania, Finlandia, Szwecja). Stawki preferencyjne w Polsce wynoszą dziś 5 i 8% i jak nam wiadomo, co najmniej 9 państw ma podobną bazę stawek obniżonych. Kraje znacznie dłużej, niż Polska, związane z Unią cały czas korzystają ze stawek preferencyjnych. Na przykład, Francja stosuje stawki 10%, 5,5%, 2,1% i 0% w szczególnych przypadkach na niektóre produkty żywnościowe,

usługi transportu i kultury. Ustanowienie podstawowej stawki VAT na niższym poziomie przy jednoczesnej likwidacji stawek preferencyjnych zapewne poprawiłoby przejrzystość systemu podatkowego. Jednak, ta jedna zaleta, nie zrekompensuje wysokich kosztów społecznych tej operacji i jej wpływu na sytuację mikroprzedsiębiorstw - z powodu odczuwalnych zmian cen produktów i usług opodatkowanych dotychczas stawkami preferencyjnymi. Większość produktów i usług znajdujących się na liście stawek preferencyjnych (żywność, dostawy wody, usługi kultury, remonty mieszkaniowe, usługi hotelarskie i gastronomiczne, zbieranie odpadów, usługi fryzjerskie), to domena przedsiębiorczości skupionej na rynkach lokalnych. Zatem, w ich przypadku stosowanie obniżonych stawek VAT w żaden sposób nie zakłóca konkurencyjności na rynku unijnym a ułatwia funkcjonowanie drobnej przedsiębiorczości lokalnej. W opinii ZRP w przypadku części produktów objętych stawkami ulgowymi - ukierunkowanych na potrzeby gospodarstw domowych, jak żywność, dostawy wody, produkty farmaceutyczne, ich funkcja redystrybucyjna sprawdza się. Podwyżka cen towarów i usług pierwszej potrzeby spowodowałaby drastyczne zubożenie znacznej części Polaków. W Polsce nadal najwyższy udział w strukturze wydatków gospodarstw domowych mają wydatki na żywność (ok.1/5). Ciekawe byłyby wyniki porównania zaleceń KE w tym zakresie dla innych państw członkowskich UE.

- **Komisja stwierdza w sprawozdaniu, że polski system podatkowy przeszedł wiele zmian w 2016 r., w tym obniżono stawkę podatku dochodowego od osób prawnych (CIT). Niestety, KE nie zwróciła uwagi, że z obniżki CIT skorzystają przede wszystkim spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.** Podczas gdy przedsiębiorstwom osób fizycznych pozostanie pełna odpowiedzialność z wyższą stawką podatku. Obniżono stawkę CIT z 19 do 15% dla małych podatników o przychodach rocznych do 1,2 mln euro oraz podatników rozpoczynających działalność gospodarczą. ZRP nie udzielił poparcia takiej obniżce CIT, bowiem nie wprowadzono analogicznej zmiany dla podatników PIT. **Naszym zdaniem, oznacza to naruszenie zasady równości podatkowej i zaburzenie warunków konkurencji pomiędzy przedsiębiorcami.** Na fakt ten zwracały uwagę także inne środowiska.
- **Zgadzamy się z opinią KE, iż „niezwykle ważne jest, aby modernizacja polskiej administracji podatkowej zapewniała koordynację działań organów oraz skupiała się na zapobieganiu oszustwom, a jednocześnie ułatwiała przestrzeganie przepisów podatkowych uczciwym podatnikom”.**

2. Rynek pracy

- **Komisja w sprawozdaniu generalnie przedstawiła zrównoważony obraz sytuacji na polskim rynku pracy. Zgadzamy się, że działania reformatorskie powinny być ukierunkowane m.in. na takie kluczowe obszary jak starzenie się społeczeństwa, poprawa umiejętności zawodowych czy jakość usług administracji publicznej. Przy czym działania te muszą odbywać się z aktywnym udziałem partnerów społecznych – nie tylko na etapie realizacji, ale także projektowania i uzgadniania konkretnych rozwiązań.**

- **Brakuje nam w sprawozdaniu odniesienia do nieefektywności systemu pośrednictwa pracy, przy ogromnych kosztach jakie pochłania.** Uważamy, że należy wprowadzić jednolity organizacyjnie mechanizm badania potrzeb kadrowych gospodarki i pozyskiwania potrzebnych kadr w powiązaniu ze sprawnym i reagującym na potrzeby rynku systemem edukacyjnym. Wymaga to stworzenia i wdrożenia odpowiedniego systemu prognozowania.

Przedsiębiorcy-rzemieślnicy oczekują wprowadzenia ramowych programów doradztwa zawodowego oraz uwzględnienia tematyki doradztwa w podstawie programowej na każdym etapie edukacji. Doradztwo zawodowe ma kluczowe znaczenie w identyfikowaniu uzdolnień i talentów nie tylko w obszarze przedmiotów ogólnych, ale tych o charakterze technicznym. Ta identyfikacja powinna z wykorzystaniem różnych instrumentów następować na etapie kształcenia początkowego, aby w ten sposób dzieci i ich rodziców przygotowywać do wyboru zawodu, a nie typu szkoły. Podkreślić należy, że osoby z talentami to zaplecze kadrowe dla tworzenia i wdrażania innowacji technicznych i technologicznych.

- **Poprawy wymaga także Krajowy Fundusz Szkoleniowy (KFS).** MŚP krytycznie oceniają dostęp do szkoleń w oparciu o ten instrument, oferowanych przez powiatowe urzędy pracy. Zdaniem przedsiębiorców środki na szkolenia powinny być dostępne przez cały rok, a nie tylko na początku roku. W wielu PUP-ach już w styczniu wykorzystywane są wszystkie dostępne na ten cel środki. Pracodawcy postulują ujednoczenie dokumentacji wraz z katalogiem wymaganych załączników, tak by umożliwić stosowanie nadmiernie rozbudowanych procedur zwiększających i tak już dokuczliwą biurokrację.

3. Kształcenie zawodowe

- **Niezmiennie od lat uważamy, że Komisja w corocznych sprawozdaniach zbyt mało uwagi poświęca kształceniu zawodowemu.** Tak jest również w sprawozdaniu'2017. Jest to szczególnie niezrozumiałe w sytuacji, kiedy zdaniem Komisji jest ono „w dalszym ciągu w ograniczonym stopniu dopasowane do potrzeb rynku pracy”. Rozumiemy ograniczenia formalne i objętościowe sprawozdania Komisji, jednak naszym zdaniem, pogłębiona analiza dot. obszaru kształcenia zawodowego w Polsce okazałaby się bardzo przydatna. Między innymi, **Komisja w żaden sposób nie odnosi się do kształcenia dualnego w Polsce, pomimo, że również postulujemy to od lat.** Ten rodzaj kształcenia świetnie sprawdza się w rzemiośle i może być doskonałym przykładem dla innych obszarów gospodarki. Tymczasem marginalizuje się go, budując przekonanie u wielu decydentów i interesariuszy, że system dualny w Polsce trzeba budować od zera.
- Ponadto, Komisja stwierdza w sprawozdaniu, że „*Kształcenie i szkolenie zawodowe często nie zapewnia uczniom podstawowych umiejętności i kluczowych kompetencji*”. To zbyt ogólne stwierdzenie. **Komisja nie zauważa różnicowania w zatrudnialności uczniów szkół zawodowych i nie interesuje się przyczynami takiego stanu rzeczy.** Uczniowie, którzy ucząc się byli jednocześnie w ramach systemu dualnego zatrudnieni u pracodawcy jako młodociani pracownicy w celu przygotowania zawodowego - dużo lepiej radzą sobie na rynku pracy niż uczniowie szkół zawodowych, którzy w innej formie odbyli zajęcia praktyczne w trakcie nauki w szkole zawodowej. Potwierdzają to

dane obserwatoriów rynku pracy. Na znaczenie praktycznej nauki zawodu w realnych warunkach pracy wskazuje również Inspekcja Pracy, w kontekście wyrabiania nawyków pracy bezpiecznej.

Z kolei, w ocenie mistrzów prowadzących naukę praktyczną dla uczniów szkół zawodowych - czas przeznaczony na naukę w szkole i zajęcia praktyczne u pracodawcy powinien być rozłożony co najmniej w równych częściach w całym okresie nauczania w szkole zawodowej.

Co więcej, to umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego młodocianych pracowników powinny dominować w organizacji zajęć praktycznych uczniów szkół zawodowych. Umowy te, będąc umowami na czas nieokreślony powodują, że absolwent szkoły zawodowej w dalszym ciągu pozostaje w zatrudnieniu. Umowy te nie powinny być zastępowane umowami cywilno-prawnymi.

– **Komisja zauważa, że w ramach reformy systemu szkolnictwa we wrześniu 2017r. zmieniona zostanie organizacja szkół zawodowych. Rzemiosło generalnie pozytywnie odnosi się do planowanych zmian w kształceniu zawodowych:**

-> Szkoła zawodowa średniego szczebla powinna przygotowywać do wykonywania zawodu, zachowując przy tym programowe otwarcie na kontynuowanie nauki w szkole wyższego stopnia. Tymczasem w ostatnich latach systematycznie i systemowo ograniczano w szkole zawodowej ilość czasu przeznaczonego na rzeczywistą naukę zawodu i przyswajanie umiejętności praktycznych, natomiast poziom nauki przedmiotów ogólnych oraz sposób organizacji zawodowych szkół ponadgimnazjalnych nie ułatwiał dalszego kształcenia. Dlatego, popieramy utworzenie 3 letniej szkoły branżowej I stopnia oraz dwuletniej branżowej szkoły II stopnia. Rozwiązanie to da możliwość nauki zawodu w szkole I stopnia, jej kontynuację w szkole II stopnia, przystąpienie do egzaminu maturalnego, tworząc drogę do dalszego kształcenia na studiach pierwszego stopnia o profilu praktycznym. Widzimy w tym wzmocnienie kształcenia zawodowego i uznanie dla talentów technicznych młodzieży, które mogą być rozwijane w ramach pełnej ścieżki kształcenia.

-> Częściowo uwzględniono postulat rzemiosła dotyczący możliwości organizacji przygotowania zawodowego prowadzącego do uzyskania kwalifikacji „pomocnik czeladnika”, poprzez wprowadzenie do systemu kształcenia zawodowego możliwości nauki w zawodach o charakterze pomocniczym. W ten sposób osoby z pewnymi dysfunkcjami fizycznymi czy umysłowymi będą miały łatwiejszy dostęp do kształcenia zawodowego u pracodawców, co ułatwi im zdobycie tytułu zawodowego. Rozwiązanie to wychodzi także naprzeciw innemu wyzwaniu – zwiększania szans edukacyjnych młodzieży ze środowisk społecznie defaworyzowanych, jak również budowania inkluzywnego rynku pracy.

-> Pozytywnie oceniamy także odejście od indywidualnego tworzenia przez szkoły zawodowe programów nauczania i powrót do jednolitych programów kształcenia w zawodach we wszystkich szkołach prowadzących kształcenie zawodowe. To rozwiązanie niewątpliwie ułatwi młodzieży przechodzenie z jednej do drugiej szkoły o tym samym profilu i zawodzie. Obecny stan, w którym każda szkoła może przygotować własny program, co prawda spójny z podstawą programową,

powoduje istotne różnice dla efektów kształcenia w poszczególnych zawodach, biorąc pod uwagę m.in. zakres godzinowy przeznaczony na poszczególne przedmioty, a także różne ich formułowanie i priorytety przedmiotowe. Niestety często dzieje się tak, że szkoły w programach większość czasu przeznaczają na kształcenie teoretyczne minimalizując czas przeznaczony na naukę praktyczną u pracodawcy. To rodzi uzasadniony sprzeciw szkolących pracodawców, którzy często z tego powodu rezygnują ze szkolenia stwierdzając, że minimalny wymiar zajęć praktycznych nie daje możliwości przygotowania ucznia do wykonywania określonego zawodu i praktyka taka staje się fikcją. W ramach tych zmian warto, jednak ustanowić ścieżkę umożliwiającą modyfikację programu, pod kątem uzasadnionych potrzeb pracodawców, tak aby nie tracić indywidualności niezbędnej dla specyfiki zawodu i sprostania potrzebom pracodawców. W planach nauczania dla branżowej szkoły I stopnia muszą się też znaleźć odniesienia do młodocianych pracowników oraz klas wielozawodowych. W innym przypadku sprawdzona i dobrze funkcjonująca formuła kształcenia zawodowego powiązanego z pracodawcami zostanie wyeliminowana z systemu, co byłoby katastrofą dla kształcenia zawodowego.

- **Zgadzamy się ze spostrzeżeniami Komisji dotyczącymi trudności jakie mają samorządy z realizacją strategii łączących kształcenie i szkolenie zawodowe z sektorami o strategicznym znaczeniu dla rozwoju regionalnego.** Uważamy, że regiony będą odgrywały dużą rolę w zmianach dotyczących edukacji zawodowej, nawet jeśli nie wszystkim przychodzi to łatwo. Regiony dysponują dużymi zasobami środków unijnych przeznaczonych na edukację zawodową. **Jesteśmy przekonani, że najmniej problemów mają te samorządy, które już opracowały dla swojego regionu plan rozwoju kształcenia zawodowego i podejmują partnerskie działania z udziałem organizacji pracodawców. Należy podkreślić, że ten potencjał w dalszym ciągu nie jest dostatecznie systemowo wykorzystany w realizacji zadań systemu oświaty zawodowej.**

Aktywne włączanie pracodawców w proces tworzenia nowych zawodów oraz podstaw programowych czy uruchomienie tzw. „branżowej linii” do opracowywania programów nauczania dla zawodów jest odpowiedzią na potrzeby pracodawców. Jest to słuszny kierunek, przy czym w procesie tym należy wykorzystać także potencjał kadrowy organizacji pracodawców m.in. organizacji rzemiosła, które działając na rzecz zrzeszonych rzemieślników są przygotowane do tego, aby wypełniać taką rolę. Mikro i małe przedsiębiorstwa potrzebują specyficznych wykwalifikowanych kadr, a właściciele takich firm nie zawsze są w stanie bezpośrednio zaangażować się w działania tego typu. Bazowanie jedynie na opiniach i współpracy z dużymi przedsiębiorcami, a właściwie zatrudnianych przez nich specjalistów, nie będzie oddawało faktycznych potrzeb różnych grup pracodawców. **Niewątpliwie niezbędne jest tu zastosowanie zasady *think small first*.**

4. Udział dorosłych w kształceniu ustawicznym

- **Zgadzamy się z opinią Komisji Europejskiej, że uczestnictwo dorosłych w kształceniu związanym z umiejętnościami potrzebnymi do pracy jest w Polsce niewystarczające.**

W tym kontekście zwracamy uwagę na luki w planowanej reformie szkół zawodowych. Naszym zdaniem szkoła branżowa II stopnia powinna być zarówno szkołą dla młodzieży, jak i dla dorosłych.

Rzemiosło popiera utworzenie szkół branżowych I i II stopnia. Mankamentem, jednak, jest przyjęte założenie, że do szkoły II stopnia będzie uczęszczać młodzież w ramach kontynuacji nauki bezpośrednio po ukończeniu szkoły I stopnia. Tymczasem wiele osób często chce najpierw nieco sprawdzić się w zawodzie – podejmując pracę, zanim zdecyduje się na kontynuowanie kształcenia. Mimo, że nadal będzie istniała możliwość zdobycia kwalifikacji zawodowych przez osoby dorosłe na kwalifikacyjnych kursach zawodowych, to w przypadku konieczności uzupełnienia wykształcenia średniego w celu uzyskania tytułu technika osoby takie zostaną zmuszone do ukończenia czteroletniego liceum ogólnokształcącego dla dorosłych.

5. Inwestycje

Komisja w sprawozdaniu przedstawiła, z uwagi na charakter tego dokumentu, spojrzenie makro na obszar problemowy „inwestycje”, który nie uwzględnia wielu niuansów istotnych z punktu widzenia określonych grup interesariuszy.

- **Obecnie dostępne instrumenty wspierania inwestycji są praktycznie nie wykorzystywane przez mikro i małych przedsiębiorców - m.in. z uwagi na skomplikowane kryteria ich stosowania, z powodu braku wiedzy o ich istnieniu, a przede wszystkim sceptycznej oceny ich efektywności.** Spośród kilku funkcjonujących instrumentów (w tym kredyt podatkowy czy ulga technologiczna) najlepiej oceniana jest przez przedsiębiorców możliwość korzystania z przyspieszonej amortyzacji podatkowej. Jednak nie wszyscy mogą z niej korzystać – m.in. mikroprzedsiębiorstwa opodatkowane w formie ryczałtów (ok. 600 tys.), które co do zasady nie prowadzą rozliczeń kosztów.

Dla dużych przedsięwzięć inwestycyjnych przewidziano wsparcie ze środków budżetowych; reguluje to ustawa z 20.03.2002 r. o finansowym wspieraniu inwestycji. Wsparcie dla mniejszych inwestycji uzależniono od utworzenia co najmniej 20 miejsc pracy i utrzymania ich przez 5 lat. W sytuacji, kiedy ponad 95% firm stanowią podmioty zatrudniające do 5 osób - jest to warunek odbiegający od polskich realiów.

Granty rządowe przyznawane są na podstawie *Programu wspierania inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki polskiej na lata 2011 - 2020* przyjętego 5.07.2011 r. Program został skierowany do przedsiębiorców zainteresowanych podniesieniem innowacyjności oraz konkurencyjności. Wsparcie mogą uzyskać tylko przedsiębiorcy planujący inwestycje w określonych sektorach priorytetowych (*motoryzacyjny, elektroniczny, produkcja AGD, lotniczy, rolno-spożywczy, biotechnologii, nowoczesnych usług, sektor badawczo-rozwojowy*). Inwestycje produkcyjne w innych sektorach, aby uzyskać wsparcie - muszą być znaczące, bo o minimalnej wartości 1 mld zł i tworzące co najmniej 500 miejsc pracy. Generalnie, w sektorach priorytetowych na wsparcie mogą liczyć nowe inwestycje, tworzące co najmniej 250 miejsc pracy (wyjątek stanowi

sektor badawczo-rozwojowy, gdzie postawiono wymóg utworzenia 35 nowych miejsc pracy).

Te formy wsparcia inwestycji nie dotyczą przedsięwzięć o małej skali. W zakresie możliwych instrumentów wsparcia inwestycji w sektorze MŚP, nasza organizacja od dawna wnioskuje o wprowadzenie ulg inwestycyjnych z tytułu poniesionych inwestycji - rozliczanych w podatkach dochodowych. Takie ulgi są stosowane, np. w podatku rolnym, wspomagane przez system preferencyjnych kredytów dla rolników na inwestycje w działkach specjalnych produkcji rolnej, przetwórstwie produktów rolnych, a nawet na zakup ziemi. Stosują je także niektóre kraje UE. Mikro i małe przedsiębiorstwa, z uwagi na skomplikowane procedury, jak i inne wymogi, dotyczące głównie innowacyjności przedsięwzięcia - w znikomym stopniu korzystają z pomocy przewidzianej ze środków unijnych. Dla tych firm bardziej efektywne byłoby umożliwienie korzystania z ulg inwestycyjnych.

Uważamy, że ulgi inwestycyjne oparte na systemie podatkowym mają sens ekonomiczny w czasie dobrej koniunktury - wówczas przedsiębiorcy mogą reinwestować osiągnięte dochody w rozwój działalności.

- **Działalność mikro i małych przedsiębiorstw generalnie ma charakter lokalny. Zatem ich kondycja w części zależy od polityki władz lokalnych.** Wśród instrumentów wspierania lokalnych inwestycji znajdują się różnego rodzaju zwolnienia i ulgi podatkowe, w tym także obniżki stawek maksymalnych w podatkach lokalnych. Bardzo ważne jest, aby nie zostały zachwiane proporcje w poziomie stosowanych ulg, w zależności od tego, czy dotyczą mikro inwestorów, czy firm dużych. Uważamy, że głównym miernikiem ich przydatności dla rynku lokalnego powinno być przede wszystkim tworzenie nowych miejsc pracy, ale bez względu na ich liczbę. **Tymczasem, często ulgi i zwolnienia w podatkach od nieruchomości przyznawane są dużym inwestorom, w tym zagranicznym, wobec braku podobnych ulg dla krajowych mikroprzedsiębiorstw.**

Co więcej, wielu przedsiębiorców ponosi bardzo wysokie koszty opłat za wieczyste użytkowanie gruntów wykorzystywanych w działalności gospodarczej, w szczególności - po dokonanych przez samorządy przeszacowaniach wartości gruntów, stanowiących podstawę naliczania opłat. **Problem wysokich opłat za wieczyste użytkowanie nie został dostrzeżony przez KE.**

- W rządowym programie rozwoju jest zapowiedź silnego wsparcia dla dużych polskich przedsiębiorstw. Zrozumiałe jest, że w ramach długookresowej strategii rozwoju kraju rząd priorytetowo traktuje te sektory, które mają największy wpływ na rozwój gospodarczy. **Nie można jednak zapomnieć o strukturze polskiej przedsiębiorczości, która opiera się w 95% na mikroprzedsiębiorstwach (1,6 mln), zatrudniających do 9-ciu osób. W grupie tej, aż 1,1 mln stanowią jednoosobowe firmy osób fizycznych. W związku z tym, instrumenty wsparcia powinny również uwzględniać potrzeby tych firm.**

Działalność w dziedzinach tradycyjnych wcale nie musi oznaczać, że firmy te nie mają szans na uzyskanie przewag konkurencyjnych na rynkach lokalnych czy europejskich.

- **Wśród szeregu czynników, które mogą wyjaśniać stosunkowo niski stosunek inwestycji prywatnych do PKB jest brak perspektyw na zysk z poniesionych nakładów.** Zasadniczy wpływ na plany inwestycyjne polskich przedsiębiorców ma wysoka konkurencyjność cenowo - kosztowa produktów importowanych z rynków wschodnich. Jeśli warunki rynkowe nie ulegną zmianie, racjonalni przedsiębiorcy nie będą inwestować, pomimo zachęt inwestycyjnych, nie mają bowiem perspektyw na zysk z poniesionych nakładów. Oszczędności polskich przedsiębiorstw rosną, jednak nie ze względu na potrzeby inwestycyjne, a strategię zachowawczą przedsiębiorstw.
- **W polityce na rzecz przedsiębiorczości należałoby zwrócić uwagę na te elementy polityki gospodarczej, które pozwolą na wzrost potencjału istniejących przedsiębiorstw i wzmocnienie zwłaszcza mikro i małych firm.** Bez przyjaznego mikro i małym firmom otoczenia inwestycyjnego, na przykład rzemiosło, które tradycyjnie pracuje na rzecz zaspokajania potrzeb ludności, będzie systematycznie wypierane z życia gospodarczego. **W tym kontekście, pozytywnie oceniamy próby polskiego rządu dotyczące odwrócenia trendów i odbudowy sektora przemysłowego. Jego faktyczna odbudowa może stanowić podstawę funkcjonowania wielu mikroprzedsiębiorstw poprzez możliwość powstania więzi kooperacyjnych.**
- **W odniesieniu do funduszy unijnych – uważamy, iż powinna być zmieniona definicja produktu/technologii innowacyjnej (inteligentnej specjalizacji) pod kątem potrzeb małych przedsiębiorstw.** Firmy te z powodu możliwości finansowych, organizacyjnych, czy charakteru prowadzonej działalności nie podejmują się wprowadzania innowacyjnych rozwiązań, będących 3-5 lat na rynku. Dla tych firm nawet inwestycja odtworzeniowa ma charakter innowacyjny. Prymat przedsięwzięć innowacyjnych stanowi istotną barierę ograniczającą dostęp do środków unijnych. Należałoby uwzględnić w pojęciu „innowacji”, czy inteligentnej specjalizacji” przedsięwzięć gospodarczych opartych na technologiach tradycyjnych, charakteryzujących się, m.in. ekologicznym procesem wytwórczym (np. branża spożywcza), małoseryjnością (branża tekstylna), czy niepowtarzalnością wyrobów w branży rzemiosł artystycznych.

Regionalne programy operacyjne dla poszczególnych województw posługują się pojęciem branż preferowanych (branż kluczowych). Firmy mikro i małe, w tym rzemieślnicze rzadko wpisują się w te branże. To ograniczenie powinno zostać złagodzone. MMŚP prowadzą w dużej części działalność o charakterze prospołecznym. Świadczą usługi i wyroby na rzecz ludności i zaspokajają ich podstawowe, życiowe potrzeby. Bez tych firm nie funkcjonowałoby prawidłowo społeczeństwo, a tym bardziej branże kluczowe. Nie zauważanie ich w regionalnych programach operacyjnych stanowi kolejną barierę ograniczającą dostęp małych firm do środków unijnych.

6. Regulacyjne otoczenie biznesu

- **Słusznie Komisja zauważa w sprawozdaniu, że niepewność związana z otoczeniem regulacyjnym oraz jakość konsultacji społecznych aktów prawnych ma wpływ na prowadzenie działalności gospodarczej. Problem ten doskwiera polskim przedsiębiorcom od wielu lat. Właściwie nieustająco od lat 90-tych i okresu**

transformacji ustrojowych. Został dodatkowo pogłębiony przez procesy dostosowawcze związane z wejściem Polski do UE w 2004 r. oraz bieżącym procesem legislacyjnym UE.

Z wielu badań prowadzonych wśród przedsiębiorców wynika, że najwięcej z nich apeluje o przejrzyste i stabilne prawo, w szczególności w zakresie prawa podatkowego. Dopiero na kolejnym miejscu znajdują się postulaty dot. obciążeń finansowych. Przedsiębiorcom zależy również na prostych procedurach administracyjnych, tak aby mogli skupić się na prowadzeniu działalności gospodarczej, z maksymalnym ograniczeniem ryzyka z tym związanego. Jest to szczególnie ważne dla mikro i małych.

Dlatego, w opinii naszych członków w Polsce niezbędna jest kompleksowa reforma systemu stanowienia prawa. Tylko kompleksowa reforma uwzględniająca również kwestie lobbingu, może doprowadzić do zwiększenia przejrzystości procesu stanowienia prawa, zmniejszenia patologii oraz poprawy jakości stanowionego prawa. (Projekty aktów prawnych nie powinny w trakcie jego uchwalania ulegać radykalnym zmianom, które zmieniają całą logikę i sens skonsultowanego projektu. Większą rolę należy oddać biuram legislacyjnym Sejmu, Senatowi oraz resortów w zakresie analizy użytych sformułowań, zrozumiałości treści przepisów, itp. Zmiany w systemie prawa powinny przebiegać w sposób wyważony, bez pośpiechu, ze staranną analizą skutków gospodarczych i społecznych wprowadzanych zmian itp.).

- **ZRP popiera większość zaproponowanych zmian zamieszczonych w ustawie o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy otoczenia prawnego przedsiębiorców, stanowiących element pakietu ułatwień dla przedsiębiorców „100 zmian dla firm”.** Są to bardzo ważne ułatwienia, które na pewno zostaną dobrze przyjęte przez MŚP. Jednak, niestety, szereg wniosków ZRP, jako reprezentanta MŚP nie zostało uwzględnionych.
- **Zgadzamy się z opinią KE, że Kontrole przeprowadzane w firmach mogą zwiększać obciążenia administracyjne dla przedsiębiorstw. Uważamy, że w mikro i małych przedsiębiorstwach kontrole powinny mieć w pierwszej kolejności charakter prewencyjny i edukacyjny a nie restrykcyjny. Liczymy, że w tym kierunku będą iść nowo-wprowadzane rozwiązania.**
- **Zgadzamy się z opinią KE, że słabe planowanie przestrzenne zwiększa obciążenia administracyjne związane z koniecznością uzyskiwania pozwoleń na budowę. Czekamy na pozytywne efekty reformy przepisów dotyczących planowania przestrzennego.**

Aktualnie trwają prace nad projektem Kodeksu urbanistyczno-budowlanego. Głównym jego celem jest przywrócenie i zapewnienie efektywnego gospodarowania przestrzenią i wzmocnienie partycypacji społecznej w podejmowaniu rozstrzygnięć przestrzennych na wszystkich poziomach planowania. Jednak, ocena przewidzianych w Kodeksie rozwiązań w zakresie planowania przestrzennego bez zapowiadanych przepisów odrębnych oraz przepisów wprowadzających jest na obecnym etapie niemożliwa.

Uwaga techniczna: W treści sprawozdania KE używa się terminu „kodeks budowlany”. Tymczasem właściwa nazwa w j.polskim to „kodeks urbanistyczno-budowlany”, zwłaszcza, że część urbanistyczna kodeksu jest bardziej rozbudowana niż część budowlana.

- **KE słusznie zwróciła uwagę na problem przewlekłości postępowań sądowych w Polsce, w tym w sprawach gospodarczych. To problem narastający od lat.** Przytoczone przez Komisję dane mówią same za siebie: *średnia długość postępowania w sprawie cywilnej w sądzie pierwszej instancji wynosi 10 miesięcy, podczas gdy sprawy handlowe trwają ponad 13 miesięcy.* Są to dane uśrednione i nie pokazują skali problemów i tragedii konkretnych przedsiębiorców, szczególnie mikro - mających ograniczone możliwości kadrowe i finansowe na obronę swoich praw, którzy mierzą się nierzadko z postępowaniami dużo dłuższymi i rozstrzygnięciami nierzadko mocno kontrowersyjnymi.

Przewlekły i kosztowny system dochodzenia należności powoduje problemy z płynnością finansową firm, a nierzadko prowadzi do ich likwidacji. Skrócenie postępowań sądowych i egzekucji komorniczej uznajemy za niezbędne i bardzo pilne w celu udrożnienia i przywrócenia prawidłowego funkcjonowania obrotu gospodarczego. Potrzebna jest lepsza organizacja pracy sądów oraz popularyzacja mediacji i arbitrażu.

Niezbędne reformy systemu sprawiedliwości nie mogą być postrzegane jako uderzenie w niezależność sądownictwa w Polsce.

- Nie negując znaczenia stabilności i przewidywalności prawa dla dynamiki inwestycji i generalnie rozwoju gospodarczego jak również potrzeby przypominania o tym decydentom i legislatorom przy każdej możliwej okazji, **negatywnie oceniamy fakt, iż w sprawozdaniu którego celem jest „ocena polskiej gospodarki w świetle rocznej analizy wzrostu gospodarczego opublikowanej przez Komisję Europejską 16.11.2016 r.,” Komisja zdecydowała się na odniesienia do wydarzeń o charakterze politycznym.** Przywołane w sprawozdaniu dwa zalecenia Komisji w sprawie praworządności w Polsce są mocno kontrowersyjne i nie powinny być eksponowane w sprawozdaniu przygotowanym w ramach Semestru europejskiego – tj. cyklu zarządzania gospodarczego a nie politycznego.
- **Podzielamy opinię KE nt. sytuacji dot. systemu zamówień publicznych w Polsce.** Szczególnie problematyczna dla rzemiosła jest specyfika tego systemu objawiająca się tym, że małe firmy najczęściej występują w roli podwykonawcy, będącego na końcu procesu inwestycyjnego, co zwiększa ryzyko nie otrzymania zapłaty za wykonane roboty. Problem ten pogłębiał dodatkowo niesprawny system dochodzenia należności w Polsce. Nowelizacja ustawy Prawo zamówień publicznych uregulowała zasady dokonywania przez Zamawiającego bezpośredniej zapłaty wynagrodzenia na rzecz podwykonawcy i dalszego podwykonawcy. Liczymy, że w związku z tym sytuacja małych podwykonawców ulegnie poprawie.

Uwaga techniczna: W treści sprawozdania przywoływana jest nowelizacja ustawy Prawo zamówień publicznych z lipca 2016 r. Tymczasem nowelizacja ustawy Prawo zamówień publicznych datowana jest 22 czerwca 2016 r. Natomiast 28 lipca 2016 r. weszła w życie.

- Warto przy tym zauważyć, że jedną z najistotniejszych zmian w prawie zamówień publicznych jest odejście od silnej pozycji kryterium najniższej ceny oraz wprowadzenie klauzul społecznych, co było odpowiedzią na wspólne postulaty partnerów społecznych. Natomiast negatywnie strona pracodawców i pracowników oceniła wprowadzoną

ostatnią nowelizacją instytucję zamówień „in-house” w formie przesłanki wyłączającej stosowanie ustawy o umowach koncesji na roboty budowlane lub usługi.

- **Komisja od dłuższego czasu jest zwolenniczką deregulacji zawodów, a w swoim sprawozdaniu zwraca uwagę na znaczne postępy Polski w tym zakresie.**

Zgadzamy się, że ważną kwestią jest znoszenie barier w prowadzeniu działalności gospodarczej, jednak deregulacja nie może być przeprowadzana bezrefleksyjnie. Zawody rzemieślnicze (tj. zawody odpowiadające danemu rodzajowi rzemiosła) na fali transformacji gospodarczych przełomu lat 80/90-tych ubiegłego wieku straciły generalnie status zawodów regulowanych w Polsce. W związku z tym, ostatnie reformy ich nie dotyczyły. **Po wielu latach doświadczeń, dziś opowiadamy się za powrotem do wymogu posiadania kwalifikacji zawodowych przy rozpoczynaniu i prowadzeniu działalności w tych zawodach rzemieślniczych których wykonywanie nie jest obojętne dla zdrowia i bezpieczeństwa osób oraz ich mienia jak również bezpieczeństwa innych podmiotów. Ten temat ciągle jest pomijany - ze szkodą dla jakości nie tylko świadczonych usług ale również edukacji zawodowej.**

Jednocześnie, ZRP popiera postulat zgłoszony przez środowisko doradców podatkowych, aby CEIDG zawierała informację o kwalifikacjach, uprawnieniach danego przedsiębiorcy w zakresie prowadzonej przez niego działalności. Uważamy, że tego typu rozwiązanie mogłoby być również stosowane w odniesieniu do pozostałych grup przedsiębiorców osób fizycznych w ten sposób, aby informacja CEIDG zawierała informacje o kwalifikacjach, uprawnieniach danego przedsiębiorcy prowadzącego działalność gospodarczą w określonej branży.

- Wolność gospodarcza, rozumiana jako swoboda podejmowania decyzji biznesowych, jest niezbędna do tego aby przedsiębiorczość, a w konsekwencji cała gospodarka mogły się rozwijać. Jednak, w problematykę tę wpisuje się nie tylko sposób regulowania zawodów, ale również **powszechny samorząd gospodarczy. Komisja nie uwzględniła tego wątku w sprawozdaniu.**

Samorząd gospodarczy odgrywa niezwykle ważną rolę w wielu krajach UE, wspierając rozwój gospodarczy. Jest niezastąpionym ogniwem łączącym przedsiębiorców i władzę publiczną. Niezależnie od przyjętego modelu, kompetencje organizacji samorządu gospodarczego obejmują najważniejsze dziedziny życia gospodarczego. Organizacje te skutecznie i sprawnie wspierają lub zastępują administrację rządową. Jednym z takich obszarów jest kształcenie zawodowe. Innym arbitraż gospodarczy. Lista jest oczywiście dłuższa.

- **Brakuje nam również w sprawozdaniu odniesienia do działalności funkcjonującej od października 2015 r. Rady Dialogu Społecznego jak też do jej roli (potencjalnej i faktycznej) w obszarze regulacyjnym oraz jej członków – reprezentatywnych partnerów społecznych.**

Do pozostałych kwestii poruszonych w sprawozdaniu nie wnosimy uwag.

Warszawa, 16.03.2017 r.